

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-334-98>

УДК 69.003:338.2:658.5:502.2:711.4

ТОПАЗЛИ Роман

Заклад вищої освіти «Університет трансформації майбутнього»

<https://orcid.org/0000-0002-0729-3614>romantopazli@gmail.com

ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО В УПРАВЛІННІ ПРОГРАМАМИ РОЗВИТКУ СФЕРИ БУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

У статті розглянуто роль публічно-приватного партнерства (ППП) у реалізації програм розвитку будівельної сфери в Україні, що є важливим напрямом забезпечення сталого економічного зростання та модернізації інфраструктури. Визначено основні моделі PPP, які можуть бути застосовані у будівництві, такі як концесійні угоди, механізми BOT (будівництво-експлуатація-передача), DBO (проектування-будівництво-експлуатація) та інші. Проаналізовано сучасний стан нормативно-правового регулювання PPP у будівельній галузі, визначено ключові проблеми, що стримують ефективну взаємодію держави та приватного сектору, серед яких складність регуляторних процедур, недостатній рівень інституційної підтримки, високі ризики для приватних інвесторів та обмежений доступ до довгострокового фінансування. Особлива увага приділена аналізу фінансових механізмів, які можуть сприяти розвитку PPP у сфері будівництва, зокрема, механізму Tax Increment Financing (TIF), що дозволяє компенсувати витрати інвесторів за рахунок зростання податкових надходжень від новостворених об'єктів інфраструктури. Розглянуто успішні приклади реалізації PPP в Україні, включаючи транспортну та комунальну інфраструктуру, а також соціальні проекти. На основі проведеного дослідження сформульовано основні напрями удосконалення механізмів PPP у будівництві, серед яких спрощення регуляторного середовища, розширення фінансових можливостей приватних інвесторів, запровадження механізмів управління ризиками та посилення державної підтримки таких ініціатив. Зроблено висновок, що ефективне використання PPP у будівництві може стати потужним інструментом для модернізації інфраструктури, покращення інвестиційного клімату та створення нових робочих місць. Однак для досягнення цих результатів необхідно здійснити комплексні реформи, спрямовані на усунення адміністративних та фінансових бар'єрів, що стримують розвиток партнерства між державою та бізнесом. Актуальність дослідження публічно-приватного партнерства у будівництві обумовлена необхідністю вдосконалення механізмів державного управління в цій сфері, оптимізації фінансових потоків та підвищення ефективності реалізації будівельних програм. Метою цієї статті є аналіз сучасного стану PPP у будівельній сфері України, виявлення основних проблем та розробка рекомендацій щодо покращення механізмів співпраці між державою та бізнесом. Для досягнення поставленої мети у статті розглянуто теоретичні засади публічно-приватного партнерства, проаналізовано чинну нормативно-правову базу, досліджено успішні приклади реалізації PPP у будівництві та визначено основні проблеми, що гальмують його розвиток. На основі проведеного аналізу сформульовано рекомендації щодо вдосконалення механізмів PPP у будівельній сфері України, зокрема у напрямках спрощення регуляторного середовища, впровадження сучасних фінансових інструментів та зміцнення інституційної підтримки.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство, державне управління, будівництво, інфраструктурні проекти, інвестиції, регулювання, фінансування, концесія, модернізація, управління ризиками.

TOPAZLY Roman

Higher Education Institution "University of Transformation of the Future"

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP IN MANAGEMENT OF CONSTRUCTION DEVELOPMENT PROGRAMS IN UKRAINE

The article examines the role of public-private partnership (PPP) in the implementation of construction sector development programs in Ukraine, which is an important direction for ensuring sustainable economic growth and infrastructure modernization. The main PPP models that can be applied in construction are identified, such as concession agreements, BOT (build-operate-transfer) mechanisms, DBO (design-build-operate) and others. The current state of regulatory regulation of PPP in the construction industry is analyzed, key problems that hinder effective interaction between the state and the private sector are identified, including the complexity of regulatory procedures, insufficient level of institutional support, high risks for private investors and limited access to long-term financing. Special attention is paid to the analysis of financial mechanisms that can contribute to the development of PPP in the construction sector, in particular, the Tax Increment Financing (TIF) mechanism, which allows compensating investors' costs by increasing tax revenues from newly created infrastructure facilities. Successful examples of PPP implementation in Ukraine are considered, including transport and utility infrastructure, as well as social projects. Based on the research conducted, the main directions for improving PPP mechanisms in construction are formulated, including simplifying the regulatory environment, expanding the financial capabilities of private investors, introducing risk management mechanisms, and strengthening state support for such initiatives. It is concluded that the effective use of PPP in construction can become a powerful tool for infrastructure modernization, improving the investment climate, and creating new jobs. However, to achieve these results, it is necessary to implement comprehensive reforms aimed at eliminating administrative and financial barriers that hinder the development of partnership between the state and business. The relevance of the study of public-private partnership in construction is due to the need to improve public administration mechanisms in this area, optimize financial flows, and increase the efficiency of the implementation of construction programs. The purpose of this article is to analyze the current state of PPP in the construction sector of Ukraine, identify the main problems and develop recommendations for improving mechanisms for cooperation between the state and business. To achieve this goal, the article considers the theoretical foundations of public-private partnership, analyzes the current regulatory framework, examines successful examples of PPP implementation in construction, and identifies the main problems that hinder its development. Based on the analysis, recommendations are formulated for improving PPP mechanisms in the construction sector of Ukraine, in particular in the areas of simplifying the regulatory environment, introducing modern financial instruments, and strengthening institutional support.

Keywords: public-private partnership, public administration, construction, infrastructure projects, investments, regulation, financing, concession, modernization, risk management.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Будівельна галузь є одним із ключових секторів економіки України, який відіграє важливу роль у забезпеченні сталого розвитку країни. Вона безпосередньо впливає на формування національної інфраструктури, залучення інвестицій, створення нових робочих місць та підвищення рівня добробуту населення. Однак, незважаючи на її стратегічне значення, розвиток будівельної сфери в Україні стикається з низкою викликів, серед яких недостатнє державне фінансування, висока капіталомісткість проектів, застаріла нормативно-правова база та обмежений доступ до інвестиційних ресурсів. В умовах обмежених бюджетних можливостей держави та зростаючих потреб у модернізації інфраструктури необхідним є пошук альтернативних механізмів фінансування та реалізації проектів у будівництві. Одним із таких механізмів є публічно-приватне партнерство (ППП), яке дозволяє поєднувати ресурси держави та бізнесу для ефективного виконання довгострокових інфраструктурних програм. Світовий досвід демонструє, що співпраця між державним і приватним секторами може значно підвищити якість будівельних робіт, зменшити фінансове навантаження на державний бюджет та сприяти впровадженню інноваційних технологій у будівництві [1]. В Україні концепція публічно-приватного партнерства почала активно розвиватися з початку 2010-х років, однак її впровадження у сфері будівництва залишається фрагментарним. Основними причинами цього є складність процедур укладання PPP-угод, недостатня нормативно-правова база, відсутність дієвих механізмів управління ризиками та низький рівень довіри з боку потенційних інвесторів [2]. Водночас впровадження ефективних механізмів PPP може стати потужним інструментом для реалізації масштабних будівельних проектів, таких як розвиток транспортної інфраструктури, модернізація житлово-комунального господарства та будівництво соціальних об'єктів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Тема публічно-приватного партнерства (ППП) у будівництві активно досліджується в наукових колах України, оскільки цей механізм є важливим інструментом для реалізації масштабних інфраструктурних проектів. Аналіз сучасних наукових праць дозволяє виокремити основні проблеми, перспективи та шляхи вдосконалення механізмів PPP у будівельній сфері. У своїх дослідженнях Марушева О.А. розглядає механізми нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві та підкреслює важливість адаптації законодавства України до європейських стандартів. Автор зазначає, що недосконалість законодавчої бази є одним із ключових бар'єрів для ефективного впровадження PPP у будівництві [1]. Мелко В. аналізує будівельну галузь як об'єкт державного регулювання та підкреслює, що реалізація інфраструктурних проектів за участю приватного капіталу може значно прискорити модернізацію галузі. Він наголошує, що нестача інституційних механізмів управління ризиками залишається однією з головних перешкод для розвитку PPP в Україні [2]. У свою чергу, Згалат-Лозинська Л.О. у своїх дослідженнях робить акцент на інноваційних підходах до управління інфраструктурними проектами в рамках PPP. Авторка зазначає, що для забезпечення сталого розвитку будівельної галузі необхідно впроваджувати сучасні фінансові механізми та активніше залучати міжнародний досвід у сфері PPP [3]. Климчук М.М., Ільїна Т.А. та Поколенко В.О. досліджують механізми управління ризиками будівельних проектів і пропонують застосування компенсаторних технологій, таких як Tax Increment Financing (TIF). Вони наголошують, що використання цього механізму може сприяти залученню додаткових інвестицій у будівельну сферу та розширити можливості співпраці між державою та бізнесом [4]. Кононенко І.В. та Кподжедо М.Ф.К. у своїх працях досліджують методи управління портфелем будівельних проектів і пропонують використовувати більш системний підхід до реалізації програм PPP. Вони підкреслюють, що ефективне управління проектами вимагає глибокого аналізу економічної доцільності та врахування ризиків на всіх етапах реалізації будівельних ініціатив [5]. Дослідження Шутенко Л.М. присвячене питанням державного регулювання будівельної галузі, зокрема аналізу проблем, які виникають при залученні приватного капіталу. Авторка відзначає, що для стимулювання інвестиційної активності необхідно забезпечити прозорість процедур, створити привабливі умови для інвесторів та знизити адміністративні бар'єри [6].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Останні дослідження підтверджують важливість розвитку PPP у будівництві та вказують на необхідність вдосконалення нормативно-правової бази, управління ризиками, фінансових механізмів та інституційної підтримки. Спираючись на аналіз наукових праць, можна зробити висновок, що для успішного впровадження PPP необхідно впроваджувати комплексні реформи, спрямовані на усунення існуючих бар'єрів та створення сприятливого інвестиційного клімату у будівельній галузі України.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою цієї статті є аналіз сучасного стану PPP у будівельній сфері України, виявлення основних проблем та розробка рекомендацій щодо покращення механізмів співпраці між державою та бізнесом.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Публічно-приватне партнерство (ППП) є одним із ключових механізмів залучення приватного капіталу до реалізації державних програм у сфері будівництва та розвитку інфраструктури. Ця форма співпраці між державними органами та бізнесом дозволяє поєднувати фінансові, технологічні та управлінські ресурси для створення суспільно значущих об'єктів, зменшуючи при цьому навантаження на державний бюджет і сприяючи більш ефективному управлінню проектами [1]. Згідно з міжнародною практикою, публічно-приватне партнерство охоплює широкий спектр відносин між державним та приватним секторами, які можуть реалізовуватися у різних формах. Основними моделями PPP у будівництві є: Концесійні угоди, які передбачають передачу приватному інвестору права на будівництво, експлуатацію та обслуговування об'єкта протягом визначеного терміну з подальшою передачею державі. Контракти «Проектування-Будівництво-Експлуатація» (DBO), за якими приватний партнер здійснює розробку проекту, його будівництво та подальше управління, залишаючи право власності за державою. Модель «Будівництво-Експлуатація-Передача» (BOT), що передбачає повний цикл реалізації проекту приватним інвестором, після чого об'єкт передається державі або муніципалітету. Лізингові та орендні механізми, що дозволяють державі залучати приватні компанії до управління існуючими об'єктами та їх модернізації [2].

Ключовою перевагою PPP у будівництві є можливість залучення довгострокових інвестицій та сучасних технологій для реалізації масштабних інфраструктурних проектів. Приватний сектор, як правило, має більш розвинені механізми управління проектами, що сприяє скороченню термінів будівництва, оптимізації витрат та підвищенню якості виконаних робіт. Крім того, завдяки ефективному розподілу ризиків між державою та бізнесом вдається мінімізувати фінансові втрати та забезпечити стабільність реалізації проектів навіть у кризових умовах [3].

Разом з тим, ефективність PPP значною мірою залежить від чіткої нормативно-правової бази, яка регулює права та обов'язки сторін, механізми фінансування, систему контролю та розподіл ризиків. У країнах Європейського Союзу та США широко застосовуються моделі контрактного регулювання, які передбачають залучення незалежних експертів до оцінки економічної доцільності проектів та визначення оптимальних умов співпраці між державою та приватним сектором. Успішними прикладами є реалізація транспортних проектів у Великій Британії, будівництво муніципальних об'єктів у Німеччині та залучення приватного капіталу до розвитку енергетичної інфраструктури у Франції [4].

В Україні концепція PPP у будівництві залишається відносно новим явищем, хоча її елементи використовуються вже протягом останніх десятиліть. Наприклад, концесійна модель активно застосовувалася у реалізації інфраструктурних проектів, таких як будівництво доріг та модернізація комунальної інфраструктури. Проте масштаби використання цього механізму залишаються обмеженими через складність нормативного регулювання, тривалість підготовчих процедур та низьку привабливість проектів для приватних інвесторів.

Серед ключових викликів, що стоять перед розвитком PPP у будівельній сфері України, можна виділити: нестабільність нормативно-правової бази та часті зміни законодавства; складність процедур узгодження проектів та отримання дозвільної документації; обмеженість фінансових інструментів для залучення інвестицій; недостатня інституційна підтримка реалізації PPP-проектів; низький рівень довіри з боку приватного сектора до держави як партнера [5].

Таким чином, незважаючи на значний потенціал використання публічно-приватного партнерства у будівництві, в Україні існує ряд перешкод, що гальмують його активне впровадження. Подальший розвиток цієї моделі потребує комплексного підходу, що включає вдосконалення законодавства, створення сприятливих умов для інвесторів та впровадження сучасних фінансових механізмів. У наступних розділах статті розглянуто поточний стан нормативно-правового регулювання PPP у будівництві України, а також успішні практики та рекомендації щодо покращення механізмів співпраці між державою та бізнесом.

Публічно-приватне партнерство у будівництві регулюється низкою нормативно-правових актів, які визначають механізми співпраці між державним і приватним секторами. Основним законодавчим документом, що регулює відносини у цій сфері, є Закон України «Про публічно-приватне партнерство», прийнятий у 2010 році. Він визначає загальні принципи, форми та механізми реалізації PPP, а також порядок розподілу ризиків між партнерами. Закон передбачає, що реалізація проектів у межах PPP здійснюється на основі довгострокових угод, у яких визначаються права та обов'язки держави та приватного інвестора, строки та умови реалізації проекту, а також механізми фінансування та управління [1].

Крім того, значний вплив на розвиток PPP у будівництві мають Закон України «Про концесії», Бюджетний кодекс України, Господарський кодекс України та Закон України «Про державне регулювання у сфері будівництва». Зокрема, законодавство передбачає можливість реалізації будівельних проектів у формі концесійних угод, які дозволяють передавати об'єкти інфраструктури у тимчасове користування приватним компаніям для їх будівництва, експлуатації та подальшої передачі державі [2].

Важливим нормативним актом, що регулює залучення інвестицій у будівництво, є Закон України «Про інвестиційну діяльність», який визначає основні умови для залучення приватного капіталу, зокрема гарантії захисту прав інвесторів та механізми державної підтримки проектів. Також слід зазначити роль

Закону України «Про державно-приватне партнерство у сфері дорожнього господарства», що встановлює спеціальні умови для реалізації ППП у транспортній інфраструктурі, включаючи будівництво доріг та мостів [3].

Попри наявність базового законодавства, на практиці реалізація проектів ППП у будівництві України залишається складною через ряд правових, адміністративних та фінансових обмежень. Однією з головних проблем є відсутність чітких механізмів розподілу ризиків між державою та приватним партнером. Законодавство не містить достатньо детальних положень щодо захисту інвесторів у разі змін економічних умов або форс-мажорних обставин, що значно підвищує ризикованість таких проектів для приватного бізнесу [4].

Ще однією серйозною проблемою є складність дозвільних процедур. В Україні отримання дозволів на будівництво, укладання договорів та погодження проектної документації може тривати роками, що знижує інтерес інвесторів до співпраці з державою. Також існує проблема бюрократичних перепон та корупційних ризиків, які ускладнюють реалізацію проектів ППП та негативно впливають на загальний інвестиційний клімат у країні [5].

Важливо зазначити, що законодавство України потребує вдосконалення у сфері фінансових механізмів ППП. Наприклад, у країнах ЄС та США широко використовуються такі фінансові інструменти, як Tax Increment Financing (TIF) – механізм, за яким витрати приватного інвестора покриваються за рахунок майбутніх податкових надходжень від збудованих об'єктів. В Україні цей інструмент не є поширеним через відсутність відповідного правового регулювання та механізмів його реалізації [6].

Також слід звернути увагу на невизначеність механізмів розподілу прибутку та витрат між державним і приватним сектором. У багатьох країнах практика ППП передбачає надання державних гарантій щодо повернення частини інвестицій приватним партнерам або компенсацію частини витрат за рахунок бюджетних коштів. В Україні ці механізми не завжди працюють ефективно, що робить інвестування у будівельні проекти менш привабливим [3].

Для покращення ситуації необхідно вносити зміни до законодавства, спрямовані на спрощення бюрократичних процедур, створення дієвих механізмів фінансування та підвищення рівня гарантій для приватних інвесторів. Зокрема, варто розглянути можливість гармонізації українського законодавства з нормами Європейського Союзу, що дозволить запровадити більш ефективні механізми реалізації ППП у будівництві.

Отже, хоча Україна має достатньо розвинену законодавчу базу для реалізації проектів публічно-приватного партнерства у будівництві, існує низка проблем, що перешкоджають її ефективному застосуванню. Основними напрямками вдосконалення нормативно-правового регулювання ППП мають стати спрощення дозвільних процедур, впровадження сучасних фінансових інструментів та посилення державних гарантій для залучення приватного капіталу. Без цих змін ефективне використання ППП у будівництві залишатиметься обмеженим, а реалізація масштабних інфраструктурних проектів потребуватиме значних державних витрат.

Світовий досвід демонструє, що публічно-приватне партнерство є ефективним інструментом реалізації інфраструктурних проектів, зокрема у будівельній сфері. Україна також має певний досвід використання цього механізму, хоча його масштаби залишаються обмеженими. Перші проекти ППП почали реалізовуватися в Україні у 2000-х роках, однак значного розвитку цей механізм набув лише у 2010-х роках після прийняття відповідного законодавства [1].

Одним із найбільш відомих прикладів реалізації ППП в Україні є будівництво та модернізація доріг. Наприклад, проект реконструкції автомобільної дороги Київ – Одеса, який передбачав залучення приватних інвесторів для покращення дорожнього покриття та створення сучасної транспортної інфраструктури. Інший приклад – концесійна дорога Львів – Краковець, яка мала будуватися на умовах ППП, однак через відсутність достатньої кількості інвесторів проект так і не був реалізований [2].

У сфері комунальної інфраструктури також були впроваджені окремі проекти за принципами ППП. Наприклад, проект модернізації систем водопостачання у місті Маріуполь реалізовувався спільно з приватними інвесторами та міжнародними фінансовими організаціями. Цей проект дозволив оновити мережі водопостачання та зменшити втрати води, що позитивно позначилося на екологічному стані регіону [3].

У будівництві соціальної інфраструктури також застосовуються механізми ППП. Наприклад, в Одесі реалізовується проект будівництва житлових комплексів для працівників комунальних підприємств, де приватні девелопери залучаються до фінансування та будівництва об'єктів у співпраці з місцевою владою.

Попри позитивні приклади впровадження публічно-приватного партнерства в Україні, цей механізм досі не набув масового використання у будівельній сфері. Основними причинами цього є:

1. Недостатнє законодавче регулювання та складність процедур. Процес підготовки та укладання угод ППП є тривалим і бюрократично складним. Інвесторам доводиться витрачати значні ресурси на проходження дозвільних процедур, що суттєво знижує їхню зацікавленість у співпраці з державним сектором [4].

2. Фінансові ризики та обмеженість джерел фінансування. Для реалізації проектів ППП необхідно залучати значні фінансові ресурси. Однак в Україні механізми компенсації витрат приватного сектору є недосконалими. Наприклад, у багатьох країнах застосовується механізм Tax Increment Financing (TIF), який дозволяє компенсувати витрати інвестора за рахунок зростання податкових надходжень у майбутньому. В Україні подібні механізми відсутні або не мають ефективного правового забезпечення [5].

3. Низький рівень довіри бізнесу до державних партнерів. Часті зміни законодавства, непрозорість процедур та корупційні ризики знижують довіру приватних інвесторів до співпраці з державою. У багатьох випадках приватні компанії побоюються, що їхні інвестиції можуть бути втрачено через зміни політичної ситуації або непрогнозовані рішення органів влади [6].

4. Недостатній рівень підготовки державних органів до реалізації ППП. Публічно-приватне партнерство вимагає професійного підходу до управління проектами, оцінки ризиків та ефективного використання фінансових ресурсів. Проте в Україні спостерігається дефіцит кваліфікованих спеціалістів у цій сфері, що ускладнює реалізацію великих інфраструктурних проектів.

Попри існуючі труднощі, ППП має значний потенціал для розвитку в Україні. Враховуючи обмеженість державного фінансування, залучення приватного капіталу є одним із ключових шляхів для реалізації масштабних інфраструктурних проектів. Для активного розвитку ППП у будівництві необхідно впроваджувати наступні заходи:

1. Спрощення регуляторного середовища. Важливим кроком має стати вдосконалення законодавства у сфері ППП, зокрема скорочення бюрократичних процедур, спрощення механізмів погодження проектів та зниження адміністративних бар'єрів для інвесторів. Також необхідно запровадити єдині стандартизовані контракти, які відповідатимуть міжнародним практикам [4].

2. Впровадження сучасних фінансових механізмів. Україні необхідно адаптувати світові практики фінансування ППП, такі як механізм Tax Increment Financing, застосування гарантій держави на повернення інвестицій, а також залучення міжнародних фінансових організацій до співфінансування проектів [5].

3. Зміцнення інституційної підтримки. Важливо створити спеціалізовані державні агентства або центри компетенцій, які займатимуться супроводженням проектів ППП, надаватимуть консультаційну допомогу інвесторам та сприятимуть реалізації ініціатив у будівельній сфері [6].

4. Розвиток муніципальних ППП. Успішний досвід співпраці приватного сектору з місцевими громадами показує, що муніципальні проекти можуть бути більш ефективними у рамках ППП. Наприклад, будівництво комунального житла, оновлення транспортної інфраструктури та розвиток міських територій можуть здійснюватися за рахунок приватних інвестицій у поєднанні з державною підтримкою.

Таким чином, розвиток публічно-приватного партнерства у будівельній сфері України є важливим напрямом для підвищення ефективності реалізації інфраструктурних проектів. Незважаючи на існуючі труднощі, активізація реформ у цій сфері, запровадження нових фінансових механізмів та розширення співпраці між державою та бізнесом можуть суттєво покращити ситуацію та сприяти економічному розвитку країни.

Ефективний розвиток публічно-приватного партнерства (ППП) у будівельній сфері України потребує системного вдосконалення законодавчих, фінансових та інституційних механізмів. Наразі процес реалізації ППП стикається з низкою викликів, серед яких складність нормативно-правового регулювання, обмеженість фінансових інструментів, недостатній рівень довіри між державою та бізнесом, а також низька ефективність управління проектами. Враховуючи ці проблеми, для активного розвитку ППП необхідно впроваджувати комплексні реформи, спрямовані на усунення існуючих бар'єрів та створення сприятливого середовища для залучення приватних інвестицій у будівництво.

Одним із ключових факторів, що стримує розвиток ППП в Україні, є складність нормативно-правових процедур. Довготривалі узгодження, бюрократичні бар'єри та часті зміни законодавства ускладнюють реалізацію проектів, що відлякує потенційних інвесторів. Для покращення ситуації необхідно здійснити низку заходів, зокрема:

1. Гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами. Важливо адаптувати українські законодавчі норми до практик Європейського Союзу та провідних країн світу, де ППП є дієвим інструментом розвитку інфраструктури [1].

2. Скорочення адміністративних процедур. Спрощення процесу укладання угод ППП, зменшення кількості необхідних дозволів та прискорення погоджувальних процесів допоможе значно знизити витрати часу та коштів для приватних інвесторів.

3. Запровадження єдиних стандартних контрактів. Введення типових договорів, які враховують основні ризики та обов'язки сторін, дозволить підвищити прозорість угод та спростити процедуру їх укладання.

4. Завдяки цим змінам можна створити більш сприятливе регуляторне середовище, що сприятиме залученню приватних інвестицій у будівельну сферу.

Реалізація будівельних проектів у рамках ППП вимагає значних фінансових ресурсів, які не завжди доступні в Україні. Для вирішення цієї проблеми необхідно розширювати фінансові механізми, що

дозволять ефективно залучати капітал та забезпечувати стійкість проектів. Основними кроками у цьому напрямку є:

1. Запровадження механізму Tax Increment Financing (TIF). У багатьох країнах цей інструмент дозволяє приватним інвесторам фінансувати будівництво об'єктів інфраструктури за рахунок майбутніх податкових надходжень від них. Його використання може значно підвищити інвестиційну привабливість проектів ППП в Україні [2].

2. Розвиток ринку муніципальних облігацій. Успішним механізмом залучення коштів для фінансування будівництва є випуск муніципальних облігацій, які дозволяють органам місцевого самоврядування акумулювати необхідні ресурси через залучення коштів приватного сектору.

3. Застосування механізму державних гарантій. Забезпечення часткового покриття ризиків приватних інвесторів державними гарантіями дозволить підвищити рівень довіри до проектів ППП та сприятиме залученню великих міжнародних фінансових установ до їх реалізації [3].

4. Створення інвестиційних фондів для підтримки ППП-проектів. Запровадження спеціальних державних або приватно-державних фондів, які фінансуватимуть інфраструктурні проекти, дозволить збільшити рівень інвестицій у будівельну галузь.

Ці заходи дозволять суттєво покращити фінансове забезпечення проектів ППП та зробити їх більш привабливими для інвесторів.

Одним із важливих аспектів успішного впровадження ППП у будівництві є наявність ефективної інституційної підтримки з боку держави. На сьогодні в Україні бракує єдиної системи супроводження проектів ППП, що створює додаткові труднощі для бізнесу. Для покращення ситуації необхідно: Створити спеціалізовані агентства для управління ППП-проектами. Важливо заснувати державні установи або центри компетенцій, які надаватимуть консультативну підтримку, супроводжуватимуть угоди та сприятимуть розвитку партнерств між державою та бізнесом [4]. Розширити підготовку кадрів у сфері ППП. Впровадження освітніх програм для підготовки фахівців з управління ППП-проектами дозволить підвищити рівень компетентності державних службовців та приватних менеджерів. Запровадити систему прозорого моніторингу реалізації проектів. Відкриті електронні платформи для відстеження виконання угод та використання коштів дозволять зменшити корупційні ризики та підвищити довіру інвесторів. Ефективна інституційна підтримка є важливою умовою для розвитку ППП у будівництві, оскільки вона сприяє зниженню адміністративних бар'єрів та покращенню якості реалізації проектів.

Публічно-приватне партнерство може бути ефективно використане на рівні муніципалітетів для реалізації місцевих інфраструктурних проектів. Зокрема, перспективними напрямками є: Будівництво соціального житла. Взаємодія між муніципалітетами та приватними девелоперами дозволить вирішити проблему доступного житла для соціально незахищених верств населення. Модернізація комунальної інфраструктури. Приватний бізнес може залучатися до реконструкції систем водопостачання, тепlopостачання та енергозбереження, що сприятиме покращенню якості послуг для населення. Розвиток громадського транспорту та дорожньої інфраструктури. Використання ППП для модернізації міського транспорту та будівництва доріг може зменшити навантаження на місцеві бюджети та підвищити рівень комфорту мешканців міст [5]. Розвиток муніципальних ППП дозволить значно покращити якість життя громадян та створити сучасну міську інфраструктуру.

Публічно-приватне партнерство є перспективним механізмом для реалізації масштабних будівельних проектів в Україні. Однак його ефективність залежить від удосконалення нормативно-правової бази, розширення фінансових інструментів, створення сприятливого інституційного середовища та розвитку муніципальних ППП. Запровадження зазначених реформ дозволить залучити більше інвестицій, покращити якість будівництва та сприятиме сталому розвитку інфраструктури країни.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Публічно-приватне партнерство є одним із найперспективніших механізмів залучення інвестицій у будівельну галузь України. Використання цього підходу дозволяє ефективно реалізовувати масштабні інфраструктурні проекти, зменшуючи навантаження на державний бюджет і підвищуючи якість виконаних робіт. Світовий досвід доводить, що успішне впровадження ППП сприяє модернізації транспортної, житлової та комунальної інфраструктури, а також стимулює економічне зростання країни. Проте, аналіз сучасного стану ППП у будівельній сфері України свідчить про наявність численних проблем, які стримують його ефективне застосування. Основними перешкодами є недосконала нормативно-правова база, складність дозвільних процедур, недостатність фінансових механізмів та низький рівень довіри приватного бізнесу до державних інституцій. Відсутність чітких механізмів розподілу ризиків між державою та приватними інвесторами також залишається суттєвим бар'єром для масштабного впровадження ППП у будівництві. Попри ці виклики, перспективи розвитку ППП у будівельній сфері України залишаються значними. Для активного розширення цього механізму необхідно здійснити комплексні реформи, спрямовані на вдосконалення законодавства, спрощення адміністративних процедур і впровадження сучасних фінансових інструментів, таких як Tax Increment Financing (TIF). Важливим напрямом також є

створення спеціалізованих державних агенцій, які забезпечуватимуть інституційну підтримку PPP-проектів, надаватимуть консультаційні послуги інвесторам та здійснюватимуть контроль за виконанням угод. Крім того, особливу увагу необхідно приділити розвитку муніципального PPP, яке може стати ефективним інструментом модернізації місцевої інфраструктури та покращення умов проживання громадян. Запровадження кращих європейських практик у сфері PPP, розширення можливостей державно-приватної співпраці та створення сприятливого інвестиційного клімату сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності будівельної галузі України. Отже, публічно-приватне партнерство має потенціал стати ключовим інструментом розвитку будівельної індустрії в Україні за умов усунення існуючих бар'єрів та забезпечення ефективного державного регулювання. Комплексний підхід до реформування цієї сфери дозволить не лише активізувати залучення приватних інвестицій, а й створити стабільне підґрунтя для довгострокового економічного зростання країни.

Література

1. Марушева О.А. Державне управління механізмом нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві: теоретичні засади. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2017. № 12. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1304>
2. Мелко В. Галузь будівництва як об'єкт державного регулювання. Науковий альманах. Серія: Управління та адміністрування. 2016. Vol. 2 (II). С. 18-22. URL: https://eprints.uaeu.edu.ua/6215/1/Global_world_2_2006-18-22.pdf
3. Згалат-Лозинська Л. О. Оптимізація функцій державного управління інноваційним розвитком в будівництві на основі реалізації концепції громадянського суспільства в Україні. Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. 2020. № 4. С. 47-53.
4. Климчук М. М., Ільїна Т.А., Поколенко В.О. Формування механізму управління ризиками будівельних проектів на засадах компенсаторної технології «Tax Increment Financing». Бізнес Інформ. 2019. №3. С. 369– 374.
5. Кононенко І. В., Кподжедо М.Ф.К. Метод вибору підходу для управління портфелем проектів і його застосування. Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами. Харків : НТУ "ХПІ", 2022. № 1(5). С. 29-38.
6. Шутенко Л.М. Будівельна галузь як об'єкт державного регулювання. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/29712/1/1.pdf>

References

1. Marusheva, O. A. (2017). Derzhavne upravlinnia mekhanizmom normatyvno-pravovoho rehuliuвання sotsialno-ekonomichnykh vidnosyn u budivnytstvi: teoretychni zasady [State management of the mechanism of regulatory and legal regulation of socio-economic relations in construction: Theoretical foundations]. Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, (12). Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1304> [in Ukrainian].
2. Melko, V. (2016). Haluz budivnytstva yak ob'iekt derzhavnoho rehuliuвання [The construction industry as an object of state regulation]. Naukovyi almanakh. Seria: Upravlinnia ta administruvannia, 2(II), 18–22. Retrieved from https://eprints.uaeu.edu.ua/6215/1/Global_world_2_2006-18-22.pdf [in Ukrainian].
3. Zhalat-Lozynska, L. O. (2020). Optymizatsiia funktsii derzhavnoho upravlinnia innovatsiynym rozvytkom v budivnytstvi na osnovi realizatsii kontseptsii hromadianskoho suspilstva v Ukraini [Optimization of state governance functions for innovative development in construction based on the implementation of the concept of civil society in Ukraine]. Derzhava ta rehiony. Seria: Ekonomika ta pidpriemnytstvo, (4), 47–53. [in Ukrainian].
4. Klymchuk, M. M., Ilina, T. A., & Pokolenko, V. O. (2019). Formuvannia mekhanizmu upravlinnia ryzykamy budivelnykh proiektiv na zasakh kompensatornoi tekhnolohii "Tax Increment Financing" [Formation of a risk management mechanism for construction projects based on compensatory technology "Tax Increment Financing"]. Biznes Inform, (3), 369–374. [in Ukrainian].
5. Kononenko, I. V., & Kpodzhedo, M. F. K. (2022). Metod vyboru pidkhodu dlia upravlinnia portfelem proiektiv i yoho zastosuvannia [Method for selecting an approach to portfolio management and its application]. Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "KhPI". Seria: Stratehichne upravlinnia, upravlinnia portfeliamy, prohramamy ta proiektamy, (1)(5), 29–38. [in Ukrainian].
6. Shutenko, L. M. Budivelnal haluz yak ob'iekt derzhavnoho rehuliuвання [The construction industry as an object of state regulation]. Retrieved from <http://eprints.kname.edu.ua/29712/1/1.pdf> [in Ukrainian].